



УДК 316.356.2

## ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ СІМ'Ї ЗА ДЖ. БЕРНАРДОМ ТА Л. ТОМПСОНОМ

Студ. В. В. Денчік, гр. БДweb1-18

Науковий керівник доц. Кадлубович Т. І.

Київський національний університет технологій та дизайну

Сім'я є об'єктом дослідження багатьох наук. Протягом свого життєвого циклу сім'я постійно зустрічається з різноманітними труднощами, несприятливими умовами, проблемами. Сім'я – є основною структурною складовою суспільства. Для його стабільності необхідно, щоб сім'я була міцною, стабільною, ефективно виконувала б власні функції. Проблеми дослідження сім'ї будуть актуальними поки буде існувати суспільство.

**Мета і завдання:** Метою даної роботи є аналіз життєвого циклу сім'ї за Дж.Бернардом та Л.Томпсоном. Для досягнення цієї мети проаналізовано життєвий цикл сім'ї за Дж.Бернардом та Л.Томпсоном; досліджено тривалість, інтенсивність та зміст стадій життєвого циклу.

**Об'єкт дослідження:** сім'я як соціальний інститут.

**Предмет дослідження:** життєвий цикл сім'ї.

**Методи та засоби дослідження.** В процесі дослідження використано літературно-аналітичний метод, метод класифікації та узагальнення.

**Результати дослідження.** Кожна окрема сім'я може будувати своє життя абсолютно несхожим чином порівняно з іншими, але кожна сім'я має в собі такі риси, що роблять її схожою з іншими сім'ями. У кожній сім'ї відбуваються певні події, але в соціології під подіями розуміються не мільйони повсякденних ситуацій, а най більш значущі з них, які істотно впливають на зміну сімейної структури. Це присутність або відсутність членів сім'ї, їх народження або смерть. Сукупність сімейних подій утворюють основні етапи життєвого циклу сім'ї.

Соціологи пропонують різні підходи до розгляду життєвого циклу сім'ї, залежно від критеріїв, на яких будується певна класифікація. Найбільш повною вважають класифікацію, яку пропонують американські соціологи Дж.Бернард і Л.Томпсон. За нею життєвий цикл складається з восьми стадій, кожна з яких розрізняється за своєю тривалістю, інтенсивністю і змістом: 1 стадія: початок сім'ї, подружжя без дітей, тривалість – приблизно 2 р.; 2 стадія: народження дітей і догляд за ними - приблизно 2,5 р.; 3 стадія: сім'я з дітьми-дошкільниками (до 6 років) - приблизно 3,5 роки; 4 стадія: сім'я з дітьми-школярами (від 6 до 13 років) - приблизно 7 р.; 5 стадія: сім'я з підлітками (тінейджерами) (від 13 до 20 років) - приблизно 7 р.; 6 стадія: сім'я як осередок, який починають залишити діти (старші обзавелися власною сім'єю, молодші готові слідувати за ними) - приблизно 6,5 р; 7 стадія: сім'я на середині шляху («порожнє гніздо», до моменту виходу подружжя на пенсію) - приблизно 13,5 років; 8 стадія: немолода сім'я (вихід на пенсію, до моменту смерті чоловіка або жінки) - приблизно 16 років і більше.

Протягом життєвого циклу відбувається зміна внутрісімейних ролей: на кожній стадії змінюється їх розподіл, одні ролі зникають, інші з'являються, деякі ролі, що раніше виконувалися одним членом сім'ї, на інших стадіях переходять до кількох членів сім'ї і т.д. Багато сімейних ролей зберігаються упродовж всього циклу, але змінюються їх зміст і зовнішні прояви.

Найінтенсивнішими і напруженими вважаються II і III стадії циклу, що займають разом близько 6 років. Мати з дітьми-дошкільниками особливо переобтяжена турботами і роботою, для неї цей період є найбільш напруженим. З часом діти дорослішають, її



навантаження знижується. Роль матері під час дорослішання дітей змінює свій зміст в тому сенсі, що контроль і опіка поступаються місцем ролі радника і партнера. На ранніх фазах батько міг дотримуватися у вихованні авторитарного стилю, який пізніше може змінитися на демократичний, а іноді й на потурання. На пізніх стадіях життєвого циклу сім'ї на перший план виступають турбота людей похилого віку про своє здоров'я і проблеми фізичної втоми.

З часом змінюється стиль виконання сімейних ролей, на динаміку яких істотно впливають несімейні ролі, які з'являються у людини частково незалежно від сім'ї, а іноді у прямому зв'язку з нею. Так, просування чоловіка по службових сходах може поліпшити матеріальне становище сім'ї, давши можливість дружині піти з роботи. У той же час прагнення поправити становище родини може виступити спонукальним мотивом до службового просування.

Моделі поведінки, властиві одній і тій же ролі, в міру переходу на нову стадію життєвого циклу, здатні не тільки змінюватися, але й вступати у протиріччя один з одним. Наприклад, мати може виявити, що вона буквально розривається між протилежними стандартами у міру дорослішання сина. Коли у вже дорослих дітей з'являється власне життя і вони менше радяться з батьками, ті сприймають зміни поведінки як ознаку відчуження, хоча його насправді немає, а просто змінилися ролі та моделі поведінки.

**Висновки:** Життєвий цикл сім'ї – це ряд стадій, через які проходить сім'я у процесі своєї еволюції. Ці стадії є унікальними, оскільки до життя сім'ї залучається велика кількість людей, які можуть вплинути на її життєвий цикл та життєву стратегію. Окрім того, сім'я на кожному етапі свого життєвого циклу виконує різноманітні завдання, які вимагають гнучкості соціальних ролей та зразків поведінки. Зокрема, Дж.Бернард та Л.Томпсон створили класифікацію, яка складається з восьми стадій життєвого циклу сім'ї та означили їх часові рамки. Життєвий цикл сім'ї – послідовність соціальних і демографічних станів сім'ї з моменту її утворення до моменту припинення її існування. Виявили, що протягом життєвого циклу відбувається зміна внутрішньосімейних ролей: на кожній стадії змінюється їх розподіл, одні ролі зникають, інші з'являються, деякі ролі, раніше виконувалися одним членом сім'ї, на інших стадіях переходять до декількох членам сім'ї і т.д.

**Ключові слова:** сім'я, життєвий цикл сім'ї, соціальна роль, стадії, діти, батьки.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Гримач М. П., Народна культура українців: життєвий цикл людини. Том 1. Діти. Дитинство. Дитяча субкультура, 400 стр, Україна, видавництво Дуліби, 2008 // Режим доступу: <http://www.duliby.com.ua/naukovo-populyarna/item/438-narodnakulturaukraintsivzhyttievuytsykliludyny5tyttliditytynstvodytiachasubkultura>

2. Кравченко А.І., Соціологія, 523 стр, Гриф МО, Москва, 2011 // Режим доступу: <http://www.soc.univ.kiev.ua/sites/default/files/library/elopen/kravchenko.pdf>